

Europalkade puhul jälgitakse üldiste palgaastmete asemel iga õpetaja konkreetset tööpanust – kui palju eurosid keegi välja teenib.

Üleminek europalkadele

O s s i K a m i n e n

Kasvatusteaduste magister, Kerava peausaldusmees

Tänavu 1. augustil algas Soome põhikoolis ja gümnaasiumis üleminek õpetajate uuele palgasüsteemile. Lõplikult rakendub see 2007. aasta sügiseks.

Senises palgasüsteemis kuuluvad põhikooli- ja gümnaasiumiõpetajate palgad C-palgaklassi. Arvesse on võetud ka õpetaja ettevalmistust – alg- ja põhikooli- ning gümnaasiumiõpetajatel on olnud oma palgaklassid. Uues süsteemis loobutakse üldistest palgaklassidest ning palkade määramisel hakatakse võtma arvesse õpetaja tööülesannete raskust ja vastutusrikkust, samuti õpetaja kompetentsust ja professionaalsust. Järgnevalt vana ja uue palgasüsteemi lühike võrdlus.

Senine palgasüsteem

Nooremad klassid. 1.–6. klassi klassiõpetaja töötasu on ulatunud palgaklasside järgi C-49-st C-52-ni ehk 1934,21-st 2115,92 euronit kuus.

Palgaklassi tasemele on lisandunud tasud õpetajatööga seotud kohustuste täitmise eest kodus- ja välismaal (kuni

5% põhipalgast) ning staažilisad (kuni 25%). Nii on saanud 20 aastat algklassides klassiõpetajana töötanud pedagoog oma väljaõppe tasemest sõltuvalt 2597,18–2899,48 eurot kuus.

Soome klassiõpetaja normkoormus on olnud 24 tundi nädalas, lisaks sellele kaks tundi klassivälisest tööd (osalemine õppekavade koostamisel, kooli teemasündmuste, puhkeõhtute, matkade jms korraldamisel, samuti koostöö õpetajate, koolipsühholoogi, lapsevanemate, ametnikega, aineringide juhendamine jms). Normkoormuse ületamisel on klassiõpetajale makstud tema väljaõppest olenevalt kuus 69,06–75,55 eurot kompensatsiooni.

Tegelikult töötab õpetaja Soomes rohkem kui 26 tundi nädalas, sest vaja on parandada ka vihkuid, hinnata testide tulemusi ning hoida kontakti õpilaste vanematega, mis võtab viimasel

ajal üha rohkem aega. Seega teeb õpetaja palju ka sellist tööd, mille eest talle ei maksta.

Eriülesanded, nagu kooliarendusrühma kuulumine, kooli muusikaelu korraldamine, raamatukogu hoidmine, direktori asetäitjana tegutsemine, samuti algkooli 1. ja 2. klassis õpetamine, on andnud samuti palgalisa.

2003. aastal oli Soome klassiõpetaja keskmine palk koos kõikide lisadega 2514 eurot kuus. Eesti õpetajatele teadmiseks, et tulumaksu on õpetajad maksnud olenevalt oma palga suuruselt 25–35% ja kohustuslik pensionimaks on 4,6–5,8%.

Põhikooli vanem aste ja gümnaasium. 7.–9. klassi aineõpetajate palgasüsteem on olnud eelkirjeldatuga sarnane, kuid palgalisa on makstud mõnevõrra teistsuguste ülesannete täitmise eest. Õpetaja normkoormus on vanemas ast-

mes ja gümnaasiumis olnud noorema astme omast väiksem.

Põhikooli vanema astme õpetaja keskmine palk koos lisadega oli 2003. aastal 2837 eurot kuus. Gümnaasiumidirektorite keskmine palk oli 4264 eurot.

Uus palgasüsteem

1. augustil hakati minema üle uuele palgasüsteemile, mille põhimõtted on sarnased USA-s rakendatuga. Eesmärk on õiglasemad palgad ja õpetajate suurem motiveeritus.

Tööülesannete raskusaste. Uues süsteemis ei lähtuta enam C-klassi palkadest, vaid õpetaja tööülesannete raskusastmest ja vastutuse suuruselt, samuti õpetaja väljaõppe tasemest. Seni seid palgaklasside vahesid vähendatakse madalamaid palku töstes. Rohkem hakkavad teenima noored pedagoogid ja staažikad klassiõpetajad.

Uue süsteemi järgi hakkab kompetentne 1.–6. klassi õpetaja saada 2050,76–2232,64, 7.–9. klassi aineõpetaja 2150,64–2284,49 ja gümnaasiumiõpetaja 2242,99–2327,63 eurot kuus.

Individuaalsed lisatasud. Senised kooliväliste ülesannete täitmise eest saadavad ühesugused üleriigilised palga- ja staažilised muutuvad individuaalseteks lisadeks, mis saadakse põhipalka vastavate koefitsientidega korrutades.

Ületunnid. Üle normkoormuse antud tundide hinna väljaarvutamiseks korrutatakse tööülesannete täitmise eest saadav põhipalk koefitsiendiga 0,83 või 0,85 ja jagatakse normkoormusega, mis on uues süsteemis sama, mis vanaski – 24 tundi nädalas.

Ka teistele vanadele palgalisadele on kinnitatud koefitsiendid, millega palka korrutatakse, kuid mõni lisatasu on fikseeritud ka kindla summana eurodes.

Klassiväline töö. Klassivälist tööaega on õpetajatel pikendatud ühe tunni võrra – kolme tunnini nädalas. See annab 1,8% palgalisa, kuid tegemist pole palgatõusu, vaid töötaja juurdeostmisega – õpetaja tööaasta pikeneb 132 tunni võrra.

Tööülesannete raskustaseme hindamine. Uue palgasüsteemi käivitamise esimest etappi on hakatud õpetajate seas kutsuma palkade "eurostamiseks". Nimelt on esialgsed muutused puht-

– Palga pärast õpetaja röömust kilkama ei hakka.

– Küll aga palga maksjad...

Ajakirjast Opettaja

tehnilised – europalgad (eurodes vormistatud palgad) on tuletatud üsna otsest senistest C-klassi palkadest, mis on üle riigi ühesugused. Tuleva aasta augustist alates aga hakatakse palkasid diferentseerima. Selleks hinnatakse ära iga õpetaja konkreetsete tööülesannete raskusaste (hinnatakse tööd, mitte õpetajat). Hindamisprotsess koosneb õpetaja tööülesannete kirjeldamisest, nende raskusastme määramisest ja seejärel õpetajale õiglase palga määramisest. Raskema töö puhul palka tõstetakse.

Palkade diferentseerimise teine faas järgneb hiljem ühe uue individuaalse lisatasuna – kompetentsuslisana. Selle lisa määramisel ei lähtuta staažist ega tööülesannete raskusest, vaid õpetaja kui professionaali edukusest oma tööülesannete täitmisel (hinnatakse õpetajat, mitte tööd). Seega hakatakse õpetajate palkasid diferentseerima kahel alusel: töö raskuse ja õpetaja professionaalsuse järgi.

Õpetaja tööülesannete raskuse hindamise mõõdikud töötatakse välja kohalikes omavalitsustes, õpetajatega hakkab läbirääkimisi pidama koolijuht. Piitlikult öeldes peab õpetaja suutma kord aastas oma töö direktorile hea hinnaga maha müüa.

Näide. Ilma lisaülesanneteta 20-aas-

tase staažiga klassiõpetaja, kellel on kaks tundi üle normkoormuse, hakkab uue süsteemi põhjal saada palka järgnevalt.

Uus tööülesannetele vastav palk 2283,63 €

a) senine tööülesannetele vastav põhipalk 2232,63 €

b) tööülesannete raskusest tulenev lisa 50,00 €

individuaalne palgalisa 945,22 €

a) 2283,63 € x staažikoefitsient 777,27 €

b) ületunnid 2 x 2283,63 € x 0,83 : 24 157,95 €

Kogupalk 3218,85 €.

Kuidas uue palgasüsteemi rakendamine õnnestub ja missuguse kuju õpetajate palgad lõpuks võtavad, näitab tulevik.